

יד
מהר"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

של מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
לך לך
מרחשון ה'תשע"ג ב'שכ"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

זמן שאלת גשמים (אמירת "ותן טל ומטר" בברכת השנים) בארץ ישראל ובחזון לארץ,
האם השתנה הדין בזמנינו שאין עולי רגלים. דין בטל הטעם לא בטלה תקנה, דברי
ספר "עולה מן המדבר" בעניין זה ודחייתו.
קטעים מרגשים מתוך ספר "בחירי סגולה" להרה"ג פאיו גראדי שליט"א שיצ"ל בקרוב,
על הנעשה בארץ תימן בימינו.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741
דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:
קול הלשון – 03-6171031
מספר השיעור – 307

**השיעור מוקדש להצלחת
הרב יהודה עידן אביטל יצ"ו
אשר עומל על הגהת השיעורים השבועיים.
ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבו לטובה. אכ"ד.**

יבואו בכלל, אלא שדאגו להם שלא יצטערו בחזרה, שלא יפסידו עושי מצוה, אבל כנראה לא חששו עד כדי כך שיימנעו לבוא בפעם אחרת, שהיא מצות עשה דאורייתא לעלות לרגל.

אומרת הגמ', א"ר אלעזר, הלכה כרבן גמליאל. תניא, חנניה אומר, ובגולה עד ששים בתקופה. דהיינו, כל זה בארץ ישראל, אבל בגולה, עד ששים בתקופה. כידוע, ישנן ארבע תקופות בשנה. תקופת תשרי, תקופת טבת, תקופת ניסן, תקופת תמוז. כל תקופה היא שלשה חדשים, כלומר תשעים יום. תקופת תשרי, זה הזמן שבו מתחיל החורף. א"כ בגולה, דהיינו בבבל, ו"א שכל ארצות העולם נגררים אחרי בבל, וכך הלכה למעשה לגבי עניין זה בכל אופן, כי אפי' שעניין הגשם בארצות אחרות אינו תלוי ואינו מתאים לטבע של בבל, בכל אופן כיון שבבל נחשבת ראש הגולה, כל בני הגלות כפופים אחריהם, ונוהגים כמותם בכל העניינים. א"כ הם אינם מתחילים לומר 'ותן טל ומטר' בנוסח הברכה, אלא רק מששים בתקופה. והגמ' בסנהדרין ודף י"ג ע"ב] אומרת, יום תקופה מתחיל, דהיינו, היום הראשון של התקופה אינו נחשב שייך לתקופה של קודם, אלא נחשב כיום א', ומכאן ממשיכים ששים יום. ומאז, הם מתחילים לשאול ותן טל ומטר. וההבדל הוא, כיון שבבל אינה צריכה כ"כ הרבה גשמים, כיון שזו ארץ עמוקה, הגשם טבוע באדמה שם. משא"כ ארץ ישראל, שהיא ארץ הרים ובקעות, הגשמים אינם מחזיקים אלא יורדים למטה, לכן היא צריכה הרבה גשם כדי לקיים את השיחים והצמחים וכו'. אומרת הגמרא, אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל, הלכה כחנניה.

ממשיכה הגמרא ואומרת, איבעיא להו, יום ששים, כלפני ששים או כלאחר ששים? נשאלה שאלה בבית המדרש, מה שכתוב בברייתא 'ובגולה עד ששים בתקופה', האם יום ששים עצמו נחשב כלאחר ששים, וממילא מתחילים לשאול ותן טל ומטר ביום ששים, או שנחשב כלפני ששים, וא"כ לא שואלים עד למחרתו.

זמן שאלת גשמים (אמירת 'ותן טל ומטר' בברכת השנים) בארץ ישראל ובחוף לארץ, האם השתנה הדין בזמנינו שאין עולי רגלים. דין בטל הטעם לא בטלה תקנה, דברי ספר "עולה מן המדבר" בעניין זה ודחייתו. המשנה במסכת תענית ודף י ע"א] אומרת, בג' במרחשון שואלין את הגשמים. רבן גמליאל אומר, בשבעה בו, ט"ז יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת. ת"ק אומר, שזמן שאלת הגשמים, דהיינו אמירת ותן טל ומטר, מתחיל מג' במרחשון. ולדעת ר"ג, מתחילים משבעה בו, שזה יוצא חמש עשרה יום מסוף חג הסוכות עד ליל ז' במרחשון. והסיבה, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת. ת"ק סובר שלא צריך לחשוש ל'אחרון שבישראל', אלא לרוב ישראל, א"כ עדיף שנשאל את הגשמים יותר מוקדם, מג' במרחשון. אבל ר"ג חושש שח"ו ע"י שהגשם יעצור את האנשים כשיחזרו מהעלייה לרגל, יימנעו פעם הבאה מלעלות. הרי כשעלו לרגל, לא היה מספיק להישאר רק ביו"ט ראשון בבית המקדש, צריך להישאר כל ימי החג, גם בחוה"מ. יש לכך ראיות ממסכת סוכה דף מ"ז ע"א, אף שיש הדנים קצת בזה, הדבר לא כ"כ פשוט. אכן יש כאלה האומרים, שמספיק להיות שם ביום הראשון, ולאחר מכן יכולים לחזור. אבל בכל אופן, היו כאלה שהתעכבו. א"כ, חוששים למתעכבים. כך מפרש התוספות יו"ט. אבל כבר בעל תפארת ישראל מעיר במקום, ויש ראיות לכך בראשונים, ברש"י ובתוס' שם ובעוד הרבה ספרים, שחובה להישאר כל ימי החג. לא מספיק להישאר רק ביו"ט הראשון, אלא חייבים להישאר עד שמיני עצרת. יוצא א"כ, שאין אפשרות לחזור מירושלם, רק ממוצאי החג ואילך. וכיון שלוקח חמשה עשר יום עד שאחרון שבישראל יגיע לנהר פרת, חששו שמא יהיו כאלה שיתעצלו לבוא בפעמים הבאות. יגידו, בפעם שעברה הגשם עצר אותנו, לקח לנו הרבה זמן לחזור, א"כ נמצאת מכשילים לעתיד לבוא, כך לשון הריטב"א. אולם מהמאירי מובן, שלא חששו עד כדי כך שלא

נשאל את הגשמים מיד במוצאי חג שמיני עצרת?! אמנם ביום טוב עצמו מתפללים עדיין תפילה של חג, אומרים ברכת אתה בחרתנו, אבל ממוצאי יו"ט האחרון, שמתחילים לומר ברכת השנים בתפילה י"ח הרגילה, לכאורה היינו צריכים להתחיל אז לשאול על הגשמים, שהרי אין חשש שאנו מעכבים בעד עולי רגלים. ואדרבה, הרי א"י צריכה גשם, למטר השמים תשתה מים, א"כ היינו צריכים לשאול את הגשמים מיד לאחר החג. בשלמא בחג הסוכות עצמו, גשמים סימן קללה בחג, א"כ אנחנו לא רוצים שירד גשם בסוכות, ולכן אנו לא מבקשים אלא רק מזכירים משיב הרוח ומוריד הגשם, כיון שזוהי עונת הגשמים. אבל לבקש, איננו מבקשים כל ימות החג. אולם בשמיני עצרת הרי כבר התחלנו להגיד תיקון הגשם, א"כ למה שלא נבקש ז'תן טל ומטר' מיד במוצאי החג.

השנה, התעוררה שאלה זו ביותר. חכם אחד פסק, שחייבים לומר ותן טל ומטר, ממוצאי שמיני עצרת. ומי שלא עושה כן, מברך ברכה לבטלה. ואפילו הנמצא בבית הכנסת, לא יענה אמן. לא ידעתי מכך, אבל ידידנו הרב מירון כהן יצ"ו מפרדס חנה, שלח לי העתק של התשובה. מי שכתב את הדברים הוא תלמיד חכם חשוב, איש אמיתי שאינו חושש, אומר את דבריו אפילו שיהיה כנגד דעת כולם. מלך פרץ גדר לעשות לו דרך. יש לו דרך ומסלול בפני עצמו, ושכל העולם יתהפך אם כך נראה לו.

אמנם עמדתי על שאלה זאת לפני כמה שנים, ואולי אפילו דיברתי על כך באחד השיעורים בסדרת הקלטות "ויאמר יצחק", קטלת מס' 10, שנת ה'תש"ס. ובשיעור השבועי מוצ"ק נח ה'תשס"ט, אבל עכשיו צריכים להסביר את הדברים באופן יותר יסודי.

בעל ערוך השולחן [או"ח סי' קי"ז סעיף ב'], מושיט לנו תשובה קלה לשאלה זו. אמנם אינו שאל את שאלתנו, כי בזמנו עדיין לא היו מכוניות ומטוסים כמו בזמנינו, לכן אנו שאלנו את השאלה בסגנון הזה, שאפילו אם נניח שישנם עולי רגלים שבאים

דהיינו, האם עד בכלל, וא"כ יום ששים נחשב לתקופה של קודם, או לא עד בכלל, וממילא יום ששים שייך כבר לתקופה הבאה. נחלקו בזה רב ושמואל, ת"ש, רב אמר, יום ששים כלאחר ששים. ושמואל אמר, יום ששים כלפני ששים. א"ר נחמן בר יצחק, וסימנך, עילאי בעו מיא, תתאי לא בעו מיא. בהמשך נסביר בס"ד את הסימן. אמר רב פפא, הלכתא, יום ששים כלאחר ששים. א"כ ההלכה כדעת רב, ויום ששים כלאחר ששים, ולכן צריכים לשאול מיום ששים עצמו והלאה. ואכן כך נפסק להלכה לדעת רוב הפוסקים, חוץ מהמאירי, שאו שהיתה לו גירסא אחרת, או שיש שם טעות. כי הוא אומר, יום ששים כלפני ששים. אבל ברוב הראשונים, וכן ברמב"ם ובשו"ע נפסק, שמיום ששים והלאה שואלים על הגשמים. השנה יתחילו בחו"ל לשאול ותן טל ומטר בערך כמה ימים לפני חנוכה, בינתיים אינם שואלים, הזמן אצלם משתנה בכל פעם, כי עניין התקופה תלוי לפי ימות החמה.

מהו הסימן הזה שאמר רב נחמן בר יצחק, וסימנך, עילאי בעו מיא, תתאי לא בעו מיא? רש"י מסביר, רב שהיה מארץ ישראל, כדאמרינן בעלמא (גיטין דף ו.) מכי אתא רב לבבל, וארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, משום הכי אמר כלאחר ששים. ובבבל בגולה, מתוך שאינן צריכין לגשמים, אין שואלין עד ס' לתקופת תשרי. וכן אנו נוהגים, שכל מנהגינו אחר בני בבל. א"כ רב שבא מא"י, היה שואל את הגשמים ביום ששים, משא"כ שמואל שהיה בבבל, סובר שלא צריך אלא רק מיום ששים ואחד ואילך.

כבר לפני כמה שנים עמדנו על השאלה, שלכאורה הכל טוב ויפה לדורות הראשונים, כשהיה בית המקדש קיים והיו עולי רגלים. אבל בזמנינו, אין עולי רגלים. ואפילו אם ישנם כאלה שבאים לבקר בירושלם, אבל כמה זמן לוקח לחזור? אפילו עד נהר פרת, מקצה הארץ ועד קצה, לוקח בסה"כ כמה שעות. אם כן, למה לא

ומקומות שאין להם זאת, הם מעוניינים שאכן יהיה כבר גשם. א"כ, למה הרי"ף השמיט זאת? וטעמו נראה לי, כדי שלא יאמרו דאם אין פירות בשדה, יתחילו מיד. דאינו כן. דלא פלוג רבנן בתקנתא. ומה שהביא [הרי"ף] הך דעולי רגלים, משום דטעם זה הוא במשנה שם, והביא המשנה כצורתה כדרכו. אבל אין הטעם בשביל זה, אלא משום שהתקנה לא נשתנית. את המשנה הרי"ף היה חייב להביא, כי את המשניות אינו משמיט. אבל לגבי הגמרא, הרי"ף משמיט מהגמ' כל דבר שאינו להלכה. א"כ כיון שהוא סובר שחילוק זה של פירי בדברא אינו נפק"מ להלכה למעשה, לכן לא הביא חילוק זה.

ראשית, אנו צריכים לדון לגבי העניין של עליה לרגל, כיצד נעלה לרגל כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו? ברגליים או ברכב? או למשל, מה הדין באדם חיגר, שאינו יכול ללכת ברגליו? הרי כתוב שהחיגר פטור מראייה, וכך נפסק ברמב"ם [פ"ב מחגיגה ה"א], ומקור הדבר בגמ' [חגיגה דף ב' ע"א], החיגר והסומא והחולה והזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו, שהם פטורים. לכאורה משמע, שהמצוה תלויה ברגליים דוקא, ואדם חולה שאינו יכול לעלות ברגליו, פטור. כיון שצריך לעלות דוקא ברגל. אבל המאירי אומר, שהדבר אינו קשור. אין הכוונה שחייבים ללכת ברגליים דוקא, אכן אפשר ליסוע על סוסים ופרדים, אבל מי שאינו יכול לעלות ברגליו, פטור מלעלות אפילו שלא ברגליו. דהיינו, אל תאמר, כיון שהוא חולה, נעלה אותו על סוס ומרכבה וניקח אותו. אלא, מי שאינו יכול לעלות ברגליים, הוא פטור לגמרי. אבל אין הדבר אומר שכך היא המצוה. כך המאירי כותב במפורש [שם], לא אמרה תורה שהיכול לעלות ברגליו לא ירכב בבהמה, גם לאדם בריא מותר לעלות במרכבה, אלא שמי שאינו יכול להלך ברגליו הוא פטור.

ואכן, מצאתי כמה וכמה ראיות, שגם בזמנם היו באים לירושלם בסוסים ובפרדים ובכרכרות. כך למשל כתוב בגמרא [פסחים דף צ"ד ע"א] לגבי מי

לירושלם והתעכבו עד מוצאי שמיני עצרת, אעפ"כ לא יקח להם יותר מכמה שעות כדי להגיע לביתם. אולי כל הנפק"מ תהיה בתפילת ערבית של מוצאי שמיני עצרת, אולי אז לא נגיד ותן טל ומטר בכדי לא לעכבם. אבל למי הדבר מפריע? למטוסים מפריע כשיש גשם? למכוניות מפריע? הרי גם כשיש גשם הם נוסעים. א"כ אפילו במוצאי שמיני עצרת יהיה אפשר להגיד ותן טל ומטר, כי נוסעים ברכב ובמטוס גם כשיש גשם. הדבר אינו מפריע כלל. אלא התשובה היא, כי כך היתה עיקר התקנה. דהיינו, אמנם בזמנינו הדבר השתנה, אבל יש כלל ידוע, אעפ"י שבטל הטעם לא בטלה התקנה. וכך אומר ערוך השולחן במפורש, בא"י מתחילים לומר ותן טל ומטר מליל ז' מרחשון, מפני שהיא ארץ הרים ובקעות, לכך צריכה מטר תיכף אחר החג. וזה שאין שואלין מיד אחר החג, בשביל עולי הרגלים שיבואו לביתם [משנה דף י']. הוא מביא את המשנה שאמרנו קודם. ואע"ג דלפי"ז בזמן הזה היה להם לשאול מיד אחר החג. משמע מדבריו, בגלל שאין עולי רגלים. מכל מקום לא נשתנה התקנה. ויש בגמרא ותענית דף ד' ע"ב] עוד טעם, משום הפירות המונחים בשדות עד ז' מרחשון, ואין לבקש אז גשמים כדי שלא ירקבו הפירות. דהיינו, הרי הפירות של הקיץ שגדלו משאירים אותם בשדות, ואם ירד גשם הם עלולים להירקב, לכן במקומות שהיה להם פירי בדברא, כלומר פירות שבשדה, הם לא רצו לשאול אז גשמים, רצו להשאיר עוד קצת זמן אחרי החג בכדי שישפיקו לייבש את הפירות, לשמרם בחוץ ושלא יתקלקלו. זוהי סיבה נוספת לא לשאול קודם, חוץ מהסיבה שישנם עולי רגלים. ממשיך ערוך השולחן ואומר, עיין ר"ן דתענית ובית יוסף. והרי"ף לא הביא טעם זה. על אף שזה מוזכר בגמ', הרי"ף לא הזכיר טעם זה, מכאן משמע שזה אינו שיקול. כי לכאורה לפי"ז הדבר היה צריך להיות תלוי לפי המקומות. היכן שיש להם פירי בדברא לא ישאלו, כי הגשם לא טוב להם.

מיד אחרי שמיני עצרת כבר חוזרים הביתה, וא"כ בזמנינו, וגם כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, בודאי שיהיה אפשר לחזור מיד ברכב או במטוס. אכן לגבי ההליכה איננו יודעים מה יהיה כשיבנה בית המקדש, משה רבינו או המשיח יכריעו לנו, האם אפשר לבוא ולעלות לרגל עם רכב, או שחייבים דוקא ברגליים. אבל לגבי החזרה, בודאי שיהיה אפשר יהיה לחזור מיד ברכב או במטוס. יוצא לפי"ז, שגם כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, לכאורה שאלת הגשמים תהיה מיד במוצאי שמיני עצרת.

בתשובה להערה מהקהל: נכון, יפה אמרת. כתוב בסוף הפטרה של שבת ור"ח, וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָּל בָּשָׂר לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי אָמַר יְיָ [ישעיהו ס"ז כ"ג]. כתוב בחז"ל, בפסיקתא רבתי, שכל ישראל יבואו כל שבת לבית המקדש בשחרית ובמנחה. איך ילכו ויחזרו גם בשחרית וגם במנחה? כיצד יהיה הדבר? כתוב בפסיקתא רבתי, פתח רבי תנחומא, צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹדִים לְאֵל חַי מְתֵי אָבֹא וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹדִים (תהלים מ"ב ג'). אמרו לו ישראל, רבונו של עולם, אימתי אתה מחזיר לנו את הכבוד, שהיינו עולים בשלשת פעמי רגלים ורואים פני השכינה. הרי כמה זמן שחרב בית חיינו וכו'. אמר להם, בני, בעוה"ז כמה פעמים הייתם עולים בשנה? לא שלשה פעמים בשנה? כשיגיע הקץ, אני בונה אותו, ואין אתם עולים שלשה פעמים בשנה, אלא כל חודש וחודש ובכל שבת אתם עתידים להיות עולים בו, כמש"נ והיה מדי חדש בחדשו וגו'. והיאך אפשר שיבוא כל בשר בירושלם בכל חודש ובכל שבת? איך יגיעו מקצה העולם לירושלם בכל חודש ובכל שבת? אמר רבי לוי, עתידה ירושלם להיות כארץ ישראל, וא"י ככל העולם כולו. והיאך הם באים ראש חודש ושבת מסוף העולם? אלא העבים באים וטוענין אותם ומביאים אותם לירושלם. והם מתפללים שם בבוקר. והוא שהנביא מקלסס 'מי אלה כעב תעופנה וכו'. זכיונים אל ארובותיהם' הרי של

שבדרך רחוקה, היה עומד חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים. אומר רש"י, במרוצה. וכן מצינו בירושלמי [פסחים פרק שביעי ה"ד], העשירים היו עולים על גבי בהמות. גם במדרש כתוב, על הפסוק כי אעבור בסך אדם עד בית אלדיים בקול רנה ותודה המון חוגג, 'בסך' הכוונה בסוכות, היו עולים בספוקסתא כמין סוכה. דהיינו היו עולים בעגלות מחופות, להגין מרוח ומגשם. א"כ גם בזמננו הלכה למעשה היו אנשים שעשו כך, שהיתה להם האפשרות להינצל מהגשם. אבל כנראה אלו היו רק העשירים, אבל הרבה אנשים לא יכלו. לכן חששו לאלו שאין להם את האפשרות הזאת, או שלא התכוונו לאפשרות כזאת, וממילא הגשם היה עלול לעכבם.

אבל הדבר אינו כ"כ פשוט. רבינו בחיי בפרשת משפטים [שמות כ"ג] על הפסוק שלש פעמים בשנה וגו' כותב במפורש, מה יפו פעמיך בנעלים, אזרהה לישראל שלא יעלו אלא ברגליהם. וכן בעוד כמה ספרים מדובר על זה, ויש לכך עוד ראיות. גם לגבי העניין של חנוכה, כתוב שהגויים היוונים גזרו על ישראל שיחקקו על קרן השור שאין להם חלק באלדי ישראל ח"ו, וישראל נאלצו למכור את בהמותיהם וללכת ברגלים. אמר הקב"ה, כיון שלא קיימו מצות עליה לרגל, נענשו שלא ירכבו על גבי בהמות אלא ילכו ברגליהם. משמע שזה מדה כנגד מדה. כיון שלא קיימו מצות עליה ברגל, ברגליים ממש. לכן נענשו שילכו ברגליים. א"כ יש בזה קצת סתירות. אבל בפשטות נראה, ויש לכך ראיות רבות, שאין חובה לעלות ברגליים ממש. אולם הדבר אינו חלק לגמרי. לא מצאתי יישוב לסתירה זאת, אולי אפשר ליישב זאת בדוחק, אבל לא ניכנס כעת לכך.

בכל אופן, כל זה מדובר לגבי ההליכה. דהיינו, להגיע לבית המקדש. שהרי המצוה היא בהליכתם. אבל בחזרתם, מסתבר ודאי שאפשר לחזור על גבי בהמות, לכל הדעות, כיון שאין מצוה בחזרה. אם כן, שאלתנו חזקה מאד. הרי

הדברים כדת של תורה. לשקול ולשאת ולתת בדברים, לשם שמים כמובן, בכדי לברר את האמת לאמיתה של תורה.

הוא כותב כך, ועולה מן המדבר, להרה"ג אברהם ארבל שליט"א, בסימן קי"ז, בבית יוסף הביא דברי הר"ן, דבא"י שואלין מיד אחרי החג. אולם הר"ן והרמב"ן פסקו מז' במרחשון. וצריך לומר לדעתם, כך מסיים הר"ן, דטעמא משום דאכתי איכא עולי רגלים, שראוי שנאחר הבקשה בגללם, עיי"ש. וכן כתב הלבוש והגר"ז. הוא מביא עוד אחרונים שכתבו כך. מה שכתב בערוך השלחן, דאף שהר"ן כתב כן אין זה הטעם, אלא משום שהתקנה לא נשתנית, במחילת כבוד תורתו הרמה, דבריו דחויים מדברי הר"ן והב"י, והאחרונים הנ"ל. הוא מפלפל פה בעוד כמה פרטים צדדיים, אבל זו הנקודה העיקרית. שדברי ערוך השולחן הם נגד הר"ן והב"י. הר"ן הרי מסביר את שיטת הר"ן והרמב"ם. אמנם להר"ן עצמו, מלכתחילה היה נראה לו פירוש אחר בסוגיא, שישנם כמה חילוקים, ושהדבר תלוי אם יש פירי בדברא או לא, וכן בא"י אם יש גשמים או אין גשמים וכו'. אבל בסופו של דבר הוא אומר, מה אעשה שהר"ן והרמב"ם אינם מביאים את עניין פירי בדברא. הם אומרים רק דבר אחד, בא"י משבעה במרחשון, ובחור"ל מששים בתקופה. לא נזכר עניין פירי בדברא. לכן הוא נדחק לפרש את הסוגיות לפי שיטתם, אפילו שמעצמו היה נראה לו מהלך אחר להסביר זאת. אם כן, למה בכל זאת גם בזמן הזה בא"י שואלים בז' במרחשון? אומר הר"ן את הסיבה, נכון שבזמנינו אין עולי רגלים, אבל גם בזמן הזה עדיין מתאספים מסביבות א"י ומגיעים לירושלם. א"כ, אפילו שאין לנו חובת עליה לרגל מדין תורה, כפי שהיה בזמן בית המקדש, אבל בפועל עניין זה ממשיך להתקיים בישראל. לכן, כדי לא לבטל מצוה זו שהם עושים, למרות שאינם חייבים אבל נהגו להמשיך ולקיים זאת, לכן המשיכו שלא

מנחה. בשחרית וגם במנחה העבים מביאים אותם לירושלם להתפלל, טוענים אותם ומחזירים לבתייהם. אם נדייק בלשון הפסוק, "מי אלה 'כעב' תעופנה, 'וכיונים' אל ארובותיהם", לא כתוב בעב, אלא כעב. משמע לי, שחז"ל דיברו פה ברוח הקודש. הם ידעו שלעתיד לבוא יהיו אורונים ומטוסים, שהם כמו עבים. אבל לא אורונים כבזמנינו, בהם אסור ליסוע בשבת, משום איסור הבערה וכדומה שהם חילול שבת. אלא יהיו אורונים משוכללים ביותר, שאין בהם חילול שבת. משהו משוכלל שיהיה כעננים וכיונים, שישאו אותם עד ירושלם ויחזירו אותם. חז"ל דיברו על כך ברוח הקודש, רוח ה' דיבר בם ומלתו על לשונם.

בכל אופן, לכאורה מפה רואים, שלעתיד לבוא לא יהיו עולים ברגליים. אבל התשובה לפענ"ד, שלא מדובר פה על שלש רגלים, אלא על שבת ועל ראש חודש. לא מדובר פה על עליה לרגל בשלשת הרגלים. כתוב 'יבוא כל בשר', לא כתוב 'יעלה לרגל כל בשר'. ואכן בשבת או ר"ח, הם לא יבואו ברגליהם. הקב"ה רק אמר, שלעת"ל אדאג להביאכם במהירות בכל פעם. אבל לגבי שלשה רגלים, המצוה לא תשתנה. אם המצוה היתה לעלות ברגליים, כך זה צריך להישאר. אני אומר זאת לפי הסוברים שעליה לרגל היא ברגליים דוקא. אבל כפי שאמרת, יותר נראה לי ש'ברגליים' זה לאו דוקא.

נחזור לדברי אותו חכם, שרצה לחדש חידוש כזה מבהיל. אולי אקרא לכם רק חלק מהדברים, כי אי אפשר להיכנס לכולם. הוא כותב זאת בספרו עולה מן המדבר, זהו ספר חדש שיצא בזמן האחרון, המחבר שלח לי אותו אבל כנראה הספר נעלם בדרך, אינני יודע, שמעתי שכבר לפני חודשיים שלח לי את הספר, אולי זה 'עולה מן המדבר'... אבל צריכים להתייחס לגופו של עניין, כי כפי שאמרת, לכאורה ברגע הראשון, טענותיו נראות חזקות. אנו צריכים לדון לאמיתה של תורה. בפרט שהמחבר ביקש להראות לי זאת, לכן נתתי את לבי לראות כיצד ליישב את

אבל לכאורה, הא גופא קשה. מדוע הר"ן לא סובר את הטעם הזה, שבטל הטעם לא בטלה תקנה? על נקודה זאת אינו דן, בספר עולה מן המדבר. ברגע הראשון חשבתי, אולי הר"ן אינו אוחז מהמושג הזה שבטל הטעם לא בטלה התקנה, ולכן הוא לא כתב זאת. דהיינו, הר"ן לשיטתו. משא"כ לשיטתנו, שאנו כן אומרים בטל הטעם לא בטלה תקנה, כי הרי למשל אנו עושים חזרת הש"צ בתפילה. חז"ל תיקנו את חזרת הש"ץ, מחזירים את התפילה לחש וחזרה, בשביל עמי הארצות שאינם יכולים להתפלל בלחש. הרי בזמנם לא היו סידורים, וגם אם היו, ישנם עמי ארצות שלא ידעו לקרוא. לכן קבעו את חזרת התפילה. שיקשיבו לחזרת הש"ץ, ויצאו בשמיעה. אבל בזמנינו, דבר זה אינו קיים כלל. ראשית, יש סידורים. שנית, רובם ככולם יודעים לקרוא. ואם כבר יש כזה עם הארץ שאינו יודע לקרוא, הוא גם אינו מקשיב לחזרת הש"ץ. א"כ בזמנינו אין את סיבת התקנה. כמו"כ לגבי ברכה מעין שבע בערב שבת. לכאורה הרי זו תפילת ערבית, ואין בה לחש וחזרה, א"כ מדוע בשבת פתאום אנו עושים ברכת מעין שבע? הסיבה היא, בשביל המתאחרים. מפני שבזמנם היו מתפללים בשדות, ואנשים היו ניזוקים. לכן התקינו ברכה זאת, כדי שיהיה קצת עיכוב, והמאחר יספיק להתפלל תוך כדי שהם מתעכבים ואומרים ברכה מעין שבע. אבל כל זה היה בזמנם, בזמנינו הדבר לא שייך. א"כ חשבתי לכאורה, אולי הר"ן לשיטתו, והוא סובר שלא אמרינו בטל הטעם לא בטלה תקנה.

אבל דבר זה אינו נכון. כי אדרבה, הר"ן בודאי סובר שאם בטל הטעם לא בטלה התקנה, ואפילו יותר ממה שאנו אוחזים. דהיינו, הרי בזמן חז"ל עשו קידוש לאורחים בליל שבת בבית הכנסת לאחר תפילת ערבית, כמובא במסכת פסחים. בזמנינו כבר לא עושים זאת, אפילו שחז"ל תיקנו. אומר הר"ן, שזו תקנה, ויש לעשותה אפילו שאין אורחים. ומרן הבית יוסף מביא כך בשם עוד כמה ראשונים, אבל בסופו של דבר

לומר ותן טל ומטר עד שביעי במרחשון. אלו דברי הר"ן.

בא כעת בעל עולה מן המדבר ואומר, יוצא לפי הר"ן, כיון שזה הטעם להמתנה לז' במרחשון, א"כ ניחא בזמן שהיו עולים לרגל ברגל, אבל האידנא, בזמנינו כשעולים לירושלם, אין שום טעם להמתנה הזאת. שמי הוא ההולך ברגל? ואין אדם מצטער בדבר. ואם כן, יש לשאול הגשמים מיד אחרי החג. ואף דגם מעט גשם עד שיכנסו למכונת סוף סוף אינו נוח לבריות, עד שיגיע מהכותל המערבי לרכב יש גשם, זה לא כ"כ נוח, מיהו לא מסתבר שמשום זה יתעכבו מלבוא פעם הבאה. זאת לא סיבה. שהרי סתם אנשים יוצאים לעסקיהם בגשמים ולא נמנעים כלל, וכעין שכתב הבית יוסף בסי' קנ"א, דזילחא דמיטרא לא חשיב דוחק, שהרי כמה אנשים הולכים בשוק בשעת הגשמים ואינם נמנעים. גשם אינו סיבה שאנשים לא הולכים. קצת גשם זה לא נורא. לכן גם אם יהיה קצת גשם בדרך עד שיגיעו לרכב, הדבר לא נורא.

לכאורה הוא היה צריך לשאול יותר חזק, כפי שאנו שאלנו, שהרי אין סיבה להמתין חמש עשרה יום, כיון שיש היום רכבים ומטוסים, וא"כ לוקח רק כמה שעות כדי לחזור. הוא דן האם הגשם מפריע או לא, אבל אנו שאלנו שבכלל אין סיבה לחמש עשרה יום, כי גם להגיע למקום הכי רחוק זהו עניין של כמה שעות. הוא גם מציין זאת כבדרך אגב, אך לא מדגיש ומרחיב בזה. בכל אופן טענתו הולכת על נקודה זאת.

יוצא א"כ, שהשאלה לכאורה חזקה מאד, שהרי בזמנינו אין את הטעם הזה. נכון שערוך השלחן אומר, בטל הטעם לא בטלה תקנה, אבל זהו נגד הר"ן והב"י. הב"י הרי העתיק את הר"ן, ולא העיר שום הערה, משמע שהוא מקבל את דבריו, והר"ן אמר שהסיבה היא, כיון שעניין עולי רגלים עדיין נמשך גם בדורינו. נמצא שהכל תלוי בטעם זה. ממילא, אם אין את הטעם, צריך לשאול ותן טל ומטר מיד במוצאי שמיני עצרת.

להבין על מה הר"ן בעצם בא לענות, ועל מה ערוך השלחן בא לענות. ואז נראה שבעצם אלו שני דברים שונים, ולמעשה ערוך השלחן אינו מתנגש עם הר"ן לגמרי. אין סתירה ביניהם, כי כל אחד בא ליישב קושיא אחרת.

להר"ן היה קשה כך, הרי הגמ' אומרת 'אמר רבי אלעזר, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל'. דהיינו, כפי שכתוב במשנה, שמתחילים לשאול בז' במרחשון. קשה לר"ן, לכאורה מה שייך לבוא ולומר הלכה כרבן גמליאל? הרי הוא היה בזמן התנאים, ובזמנם כבר לא היה בית המקדש. א"כ, מה, הוא פוסק הלכתא למשיחא? כיצד שייך לומר לשון 'הלכה'? זוהי הקושיא שהפריעה לר"ן, ואותה הוא בא ליישב. הוא כותב כך, ואיכא למידק הכא, היכי פסק רבי אלעזר הלכה כרבן גמליאל, דהא רבן גמליאל לא אמר הכי אלא מפני תקנתן של עולי רגלים, והאידינא בתר חורבן, ליכא למיחש לתקנתיהו. וכי תימא בזמן בית המקדש הוא דפסק הכי, וכי איצטריך למקבע הלכתא למשיחא? זו השאלה המובילה, וכל פלפולו מסביב לשאלה זו. כדי להסביר דבר זה. לכן בהתחלה הוא ניסה להגיד, אולי אפי' בזמנם כשכבר אין בית המקדש, אבל יש פירי בדברא, לכן היה צריך להגיד זאת, כי יש נפק"מ לגבי דבר זה. אבל בסופו של דבר אומר הר"ן, כיון שהרי"ף לא הביא זאת, משמע לא כך. לכן עכשיו הוא מגיע למסקנא אחרת. אבל מה אעשה, והרב אלפסי ז"ל לא הזכיר בהלכותיו פירי דדברא כלל, וכתב הא דאמר ר"א הלכה כרבן גמליאל. וכתב ג"כ, בגולה עד ששים בתקופה. נראין שאין לו אלא שני זמנים הללו, ושבארץ ישראל מאחרין לשאול אפילו בזה"ז, עד ז' במרחשון. וגם הרמב"ם ז"ל כתב בפרק ב' מהלכות תפילה, בשבעה ימים ממרחשון שואלין את הגשמים בברכת השנים, כל זמן שמזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם. במה דברים אמורים, בארץ ישראל. אבל בשנער וסוריא ומצרים ומקומות הסמוכות לאלו והדומים לאלו, שואלין את הגשמים ביום ששים

כותב מרן, שבארץ ישראל לא נוהגים לעשות קידוש לאורחים. בארצות אחרות, עוד בתקופתו של ה"ב", היו מקומות שנוהגים לעשות קידוש לאורחים בבית הכנסת. אבל הוא אומר, בארץ ישראל לא נוהגים, ומסיים כי זהו המנהג הנכון. וכך הוא פוסק בשו"ע. אבל הר"ן, אפילו על זה הוא אומר שבטל הטעם לא בטלה תקנה, וצריך לעשות קידוש בבית הכנסת אפילו בזמנינו. א"כ יוצא, שבודאי זהו אינו תירוץ לעניין שלנו, כי הר"ן סובר שצריכים לעשות קידוש לאורחים, משום שס"ל, בטל הטעם לא בטלה תקנה. מרן ה"ב" סובר שבזמנינו המנהג הנכון הוא שלא לעשות, אפילו שמרן סובר תמיד שבטל הטעם לא בטלה התקנה, אבל בעניין הקידוש יש בעיא נוספת. דהיינו, נכון שבזמן חז"ל זו היתה תקנה לאורחים, ואפי' שלפעמים אין אורחים היו עושים קידוש, כי כך התקנה. אבל כשהיו אורחים, הם סעדו בחדרים שליד בית הכנסת. עשו קידוש וסעדו. א"כ הקידוש היה במקום הסעודה. אבל בזמנינו, אף פעם אין אורחים. ואפילו אם יש אורחים, מה עם קידוש במקום סעודה? יוצא שהתקנה אינה שייכת כלל. דהיינו, התקנה מעיקרא לא קיימת, וזה ממש כמעט נחשב כברכה לבטלה, כי אין פה קידוש במקום סעודה. לכן בנושא זה מרן ה"ב" נטה קו, וכתב שעדיף ונכון לא לנהוג זאת. אבל הר"ן אינו אוהו כך. כנראה מפני שדין קידוש במקום סעודה הוא רק מדרבנן, דהרי מן התורה הקידוש אינו תלוי בסעודה, ממילא אפשר לעשות קידוש. וכיון שכך היתה התקנה, היא חייבת להישאר לדורות. בכל אופן רואים, שהעניין הזה, שתקנת חז"ל נשארת אפילו כשמתבטל הטעם, אצל הר"ן הוא הרבה יותר חזק ממה שאנו סוברים. א"כ מדוע פה, בעניין של שביעי במרחשון, הר"ן לא כותב את טעם זה, בטל הטעם לא בטלה תקנה, כמו שכתב בערוך השלחן. למה הר"ן אומר את הסיבה, שעניין עולי רגלים קיים אפילו בזמן הזה? בכדי להבין את התשובה לשאלה זאת, ברצוני לקרוא לכם כמה שורות מדברי הר"ן, על מנת

שבירושלם הם צריכים לאנשי המקום כל השנה. היא מכילה את התושבים הרגילים הקבועים. אבל כשעולים לרגל, היא מתמלאת פה אל פה בעת התקבץ שם בחג השבועות, החוגגים יותר משלש מאות איש. וכולם נכנסים שם ויושבים רווחים, כי עדיין היא בקדושתה. וזה סימן גאולה שלישית. הוא אומר שזה הפלא ופלא, שלוש מאות אנשים נכנסים... אבל לבית המקדש הרי באו מליונים, כידוע מהמעשה שהכהן הגדול ספר את הכליות של קרבן פסח, כדאיתא בפסחים דף ס"ד ע"ב, לא רק כמה מאות. בכל אופן כוונתו שכלפי המקום הזה, הדבר היה נס, שהכיל שלש מאות איש. כנראה כל השנה היו שם בערך חמישים אנשים, וכעת נכנסו יותר משלוש מאות, ולא הרגישו שום צפיפות. מובא גם בספר חסידים והוצאת מקיצי נרדמים סי' תר"ל, כי רבינו הא"י גאון, היה עולה מבבל לירושלם בכל שנה בחג הסוכות, והיה מקיף את הר הזיתים בהושענא רבה ז' פעמים. והכהנים הולכים לפניו, והעם אחריו, והוא בתוך וכו'. א"כ תירוצו של הר"ן מבוסס. משא"כ בעל ערוך השלחן, הוא מדבר על זמנו. כנראה הוא ידע, או שהסתפק האם יש כיום עולי רגלים בירושלם. הרי לא בכל הדורות היתה אפשרות להגיע לירושלם, מפני האויבים. לכן, בעל ערוך השלחן לא רצה להגיד את תירוצו של הר"ן. הר"ן לא הקשה ותירץ על זמנו, קושיית הר"ן היתה להסביר את הגמ', איך הגמרא פוסקת 'הלכה כר"ג', בזמן שהדבר כבר אינו מציאותי? לכן בא הר"ן ואומר, שגם בזמנם היו עולים, לכן שייך הטעם של עולי רגלים. הר"ן לא יכל להגיד את התירוץ שבטל הטעם לא בטלה התקנה, כי דבר כזה צריך להיות כתוב במפורש בגמ', שהרי מדובר על זמן הגמרא. הגמ' אומרת את הטעם של עולי רגלים בפשטות, משמע שגם אז היו עולי רגלים, ועל כך דיבר הר"ן. ממילא הר"ן לא יכל להגיד את תירוצו של ערוך השולחן, לא היה לו נוח לתרץ כך. משא"כ בעל ערוך השלחן, הוא דן על זמנינו, שכבר אין לנו

אחר תקופת תשרי. עכשיו בא הר"ן ואומר חידוש גדול, ומדבריהם צריך לומר, מדברי הר"ף והרמב"ם אפשר להגיע למסקנא אחרת, דכי אפסיקא הלכתא כרבן גמליאל, היינו אפילו לאחר חורבן. לפי שהיו מתאספים בכל הסביבות ברגל לירושלם כמו שעושים גם היום, ומפני עולים הללו ראוי שנאחר השאלה, שהיא היתה עיקר התקנה. דהיינו, גם בזמנם, לאחר החורבן, היו מתאספים ובאים לירושלם, כמו שעושים גם בזמנינו אנו. א"כ יוצא בעצם, שהנושא העיקרי של הר"ן אינו על זמנו, אלא על זמן חז"ל.

א"כ, ראשית נבסס את דבריו, כי בודאי שהדבר נכון. כתוב במדרש שיר השירים על הפסוק עיניך יונים ושה"ש ב', א', מה יונה זו, אע"פ שאתה נוטל גוזליה מתחתיה, אין מנחת שובכה לעולם. כך ישראל, אף על פי שחרב בית המקדש, לא ביטלו שלוש רגלים בשנה. ויש לכך עוד ראיות. גם הרשב"ן כותב כך בתשובותיו, וחלק ג' סימן ר"א. הרשב"ן הוא רבי שמעון בן צמח. בנו הוא רבי שלמה בן רבי שמעון, יש לו שו"ת הרשב"ש. אביו הוא בעל תשב"ץ, דהיינו ר"ת שמעון בן צמח, וזהו הספר הנקרא ג"כ בשם שו"ת הרשב"ן. זה אותו אחד. הוא הוא. הרשב"ן היה אחרי הר"ן. הרי הר"ן היה חברו של הרב המגיד, והרשב"ן בא אחריהם. א"כ גם הוא מדבר על זמנו, שעדיין היו באים לרגל לירושלם. הוא כותב כך, יש סמך וראיה, שקדושת המקדש והעיר ירושלם היא קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות. הוא מדבר על זמנו, שהיו באים ממצרים וכו' ומגיעים לירושלם. ויש בזה רמז במדרש קינות ובמדרש שיר השירים, במדרש פסוק 'אני חומה' ובפסוק 'אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדדם עד בית אלדיים בקול רנה ותודה המון חוגג. ואמרו, כי עדיין נשארו מהנסים שהיו בירושלם, שלא אמר אדם לחבירו צר לי המקום. הוא אומר שהנס הזה שנזכר במסכת אבות, קיים גם בזמנינו. כי בבית הכנסת

לא התייחס לכך. לא התחשב בזה שבאים עדיין קצת אנשים, לכן הוא אומר שצריך לשאול מיד במוצאי שמיני עצרת, ושכך היה המנהג פשוט בזמנם.

אבל כאן, במחילת כבוד תורתנו, חושבני שיש פה משהו לא מדויק. לא מצאתי בריטב"א מלים כאלה, שכך היה המנהג פשוט בזמנם. מה שנכון הוא, שבעל יביע אומר כתב כך. הוא מביא את הרמב"ן והריטב"א, ומעצמו הוא מוסיף שכך היה המנהג בזמנם. אבל הוא לא כתב זאת בשמם. וז"ל, מוכח שבזמנם היה המנהג בא"י, ששאלו טל ומטר בערבית של מוצאי יום טוב האחרון, ומשם ואילך. לא כתוב שכך היה המנהג פשוט בזמנם, אלא 'מוכח' שכך היה. בעולה מן המדבר משמע שהדבר כתוב במפורש בריטב"א. ולא היא. על כל פנים, לפענ"ד הריטב"א לא התכוין לכך. נכון שהראשונים כותבים שבא"י כך עושים, אבל לא כתוב שכך הם היו נוהגים. הרמב"ן והריטב"א הבינו מהגמרא, כמו שהר"ן הבין בהוה אמינא, שבא"י כך צריך לעשות, ואולי הם הניחו שכך הם עושים, שהרי הם בעצמם הרי לא היו בא"י. הרמב"ן הרי הגיע רק בסוף ימיו לא"י, ואנו הלא מדברים על חידושי הרמב"ן וחידושי הריטב"א, א"כ מדברים על מנהג ספרד, המנהג שהיה בארצותיהם. אבל את מה שעשו בא"י, הם לומדים מהגמרא. כשהם מדברים על מה שעושים בא"י, הכוונה לפי מה שהם מבינים מהגמ' מה עושים בא"י. אבל הרמב"ם למשל, שהוא תמיד מביא מנהגים של בני א"י, אינו מזכיר מה עושים בא"י. הרמב"ם כותב שמתחילים בז' במרחשון. אם הרמב"ם היה יודע שבא"י יש מנהג אחר, הוא צריך לכתוב זאת. הרי הוא מביא בכמה מקומות בחיבורו, מה שנוהגים ב'ארץ הצבי'. אם כן, נקודה זאת אינה הוכחה.

אולם כעת תשמעו, כיצד 'האחרון הכביד'... יש פה בסוף דבריו משהו, ממש פצצה. אבל לפני כן רק אומר לכם מה הוא כותב בסוף דבריו, לא

את עניין עולי רגלים, לפי מצב השלטונות שהיו בירושלם, שלא הרשו ליהודים להגיע, או מסיבות אחרות, שהישוב מדולדל וכדו', או מפני סכנות חירום, לא היתה אפשרות להגיע. על זה בא ערוך השלחן ואומר את תירוץ, בטל הטעם לא בטלה התקנה.

במלים אחרות, גם הר"ן יכול להסכים לתירוץ של ערוך השלחן, רק שלא יכל להגיד זאת, כי לא זאת היתה קושייתו. הוא רצה לתרץ את הגמרא, והוא אומר שזה גם בזמנינו, דהיינו בזמנו. א"כ, בשביל מה להגיד תירוץ של 'בטל הטעם לא בטלה התקנה', אם יש לו תירוץ טוב יותר? אבל ערוך השלחן, שלא יכול להגיד תירוץ זה, בא ואמר את הטעם שבעצם גם הר"ן מסכים לו, שבטל הטעם לא בטלה התקנה. אבל בודאי, שעניין 'בטל הטעם לא בטלה תקנה', זהו דבר מוסכם. וכפי שרואים גם בר"ן במקומות אחרים.

ממשיך בעל ספר עולה מן המדבר להוכיח, וכותב נקודה נוספת, ועיין בתשובת יביע אומר וחלק ה' סימן ט"ו, שדעת הרמב"ן, והובא בארחות חיים הל' תפילה סי' ק"ט, שעתה שואלין המטר בא"י מיד במוצאי החג. וכן כתב תלמיד הרמב"ן בתענית (י) בשם רבו, וכן כתב הריטב"א בתענית (שם), ושכן היה המנהג פשוט בא"י בזמנם. וכן כתב המאירי בתענית. וכן פסק הריא"ז, וכן כתב השלטי גיבורים בשמו, וכן נראה מההשלמה בריש תענית וכו'. אם כן יוצא, ונראה אם כן, שיש לבקש הגשם בא"י ממוצאי החג, דכן הוא דעת הרמב"ן וסיעתו, וכן היה המנהג פשוט בזמנם. הוא אומר שישנם הרבה ראשונים האומרים שבא"י צריך לשאול גשם מיד במוצאי שמיני עצרת, ושכך היה המנהג פשוט בזמנם. טוב, בזמנינו 'המנהג הפשוט' הוא הפוך, אבל בזמנם היה המנהג פשוט, לשאול את הגשם מיד במוצאי החג. א"כ כך צריך לעשות, כי בזמנינו לא שייכת הסיבה של עולי רגלים. ולהרמב"ן, אפילו שהיו בזמנו עולי רגלים, הוא

התפיסה הראשונה של האדם הוא כפי מה שהיה רגיל לו מילדות, לכן הוא לא שם לב שעכשיו בא"י המציאות כבר השתנתה. ההרגל על כל דבר שלטון, לכן לא שמו לב לכך. שנה אחרי שנה, המשיכו להגיד עד שביעי במרחשון, כפי שהם זוכרים מפעם. מה שעכשיו זה השתנה, הם לא שמו לב לכך... כעת תאמרו אתם, ההסבר הזה טוב לכם? הדבר נראה לכם?

תשובה מהקהל: זה מעליב...

תשובת מרן שליט"א: יפה אמרת. אכן לפי דעתי זהו עלבון גדול על כל גאוני עולם, שבכל שנה הם מתפללים ואינם שמים לב. זהו לא לימוד זכות, אלא לימוד חובה...

אבל תשמעו, כיצד האחרון הכביד. לא מספיק שהוא כותב זאת על חכמי דורינו, בסוף הוא אומר זאת גם על חכמי הש"ס. ולכאורה פה כבר צריך ליישב קושיא, כי הוא מביא ראיה מהגמ', בשביל זה הבאתי לפניכם קודם את הגמ'. לכאורה יש לו ראיה מהגמ', א"כ כאן כבר חייבים להתמודד עם זה. הבאנו שהגמ' אומרת, איבעיא להו, יום ששים, כלפני ששים או בלאחר ששים? ת"ש, רב אמר, יום ששים כלפני ששים. א"ר נחמן בר יצחק, וסימנך, עילאי בעו מיא, תתאי לא בעו מיא. אומר רש"י, עילאי בעו מיא – העומדים בהרים צריכין יותר מיא, מפני שהגשמים מתגלגלים ויורדין למטה: תתאי לא בעו מיא – שמתכנסין כל מימי ההרים לבקעה, ה"נ רב שהיה מארץ ישראל, כדאמרין בעלמא (גיטין דף ו.) מכי אתא רב לבבל, וארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, משום הכי אמר בלאחר ששים, ובבבל בגולה מתוך שאינן צריכין לגשמים, אין שואלין עד ס' לתקופת תשרי. וכן אנו נוהגים שכל מנהגינו אחר בני בבל. דהיינו, רב שמקורו ועיקרו מארץ ישראל, סבר שצריך לשאול על הגשם כבר ביום ששים. אבל שמואל שהוא מבבל, סבר שביום ששים עדיין לא צריך לשאול, אלא רק ביום שאחרי ששים. בא היעב"ץ [בחידושו על הגמ' תענית שם] ושואל, אינני

מצאנו יסוד למנהגם. וגם מהחכמים שלא ראינו בספריהם שנגעו במה שהערנו כלל. ובזה הסרנו מעלינו הקושיא, דיש ללמוד ממה שנהגו, שהיה זה בהסכמת החכמים, ומסתמא יש להם איזה סיבה. דליתא. ואם כן, מקום הניחו לנו. מקום להתגדר. ולהכי, אף המתפלל בציבור שלא עושים כן, יש לו להתפלל כראוי ולהזכיר גשמים. אל תתייחס לציבור. ולא רק זה, אלא שנראה שאין לו לענות אמן אחרי ברכת הש"צ, שהרי ברכות לבטלה הם, אחרי שאינו יוצא בהם ידי חובת תפילה. רח"ל. הוא אומר שאסור לענות אמן. אם תשמע משהו המברך ברכת השנים, אל תענה. לא רק זה, גם משם ואילך הם ברכות לבטלה, לפי דבריו. בסופו של דבר הוא כותב, זו הלכה למעשה ונוגעת למליוני ברכות לבטלה. כל היהודים בא"י מברכים ברכות לבטלה רח"ל, לפי דבריו. ובמצות התפילה של כלל ישראל.

אבל כעת תשמעו, הוא רוצה ללמד זכות, איך כל הרבנים לא שמו לב לעניין שלו? הוא מרגיש, הרי בעצם הוא אומר דבר חידוש נגד כל הרבנים. דבר כ"כ פשוט, מה, הם לא יודעים שאין עולי רגלים? אז הוא אומר, אני מלמד עליהם זכות. אקרא לכם רק מה שהוא כותב, הדבר כבר מודפס בספר ומופץ, אלו אינם דפי הגהות. כתוב בדף קס"ז כך, ורציתי ללמד זכות בס"ד על גאוני עולם, איך לא שתו ליבם לדבר פשוט שכזה. וחשבתי לומר בס"ד, דכיון דחכמים אלו לא היו מורגלים כ"כ בהתחדשות הטכנולוגיה, ובאו מן הדור הישן שלא היו מכוניות ומטוסים מצויים, וגם הרבה הרגישו הגשם על בשרם, לכן מושכל ראשון זה קנה מקומו בדעתם. וגם אחרי כן כשנשתנה העולם, לא הרגישו בדבר. וכל שכן שכבר נתרגלו לשאול בז' במרחשון, וההרגל על כל דבר שלטון. שמעתם? מי שלא הבין, אגיד זאת במלים אחרות. כל גאוני עולם מהדור שעבר, באו זקנים, לא רגילים לטכנולוגיה של מטוסים ומכוניות, הם רגילים למרכבות ועגלות, הם הרגישו את הגשם, א"כ

אם אתה מבבל, תדבר על בבל. ואם אתה מא"י, תדבר מז' במרחשון. אומר האדר"ת, במחילת כבודו, קושיתו אינה כלום. כי מה שכתוב פה בגמרא, עילאי בעו מיא ותתאי לא בעו מיא, זהו רק סימן, לא סיבה. בסה"כ נותנים פה סימן. אין הכי נמי, אכן רב מדבר על בני בבל, ובא"י מקדימים, אבל רק כדי שתזכור, מי אמר שיום ששים כלאחר ששים, ומי אמר שכלפני ששים, תזכור שרב בא מא"י, ובא"י צריכים יותר גשם, לכן הוא הוסיף עוד יום, אבל לבני בבל. דהיינו, לא שזו סיבה להוסיף עוד יום, אלא זהו רק סימן לזיכרון. וסימן לזיכרון, אינו תלוי במציאות.

בא הרב ארבל שליט"א, וטוען טענה עצומה. הוא מדייק נכון. ברש"י כתוב במפורש, משום הכי אמר, דהיינו זו סיבה, לא סימן. אכן זהו דיוק יפה. אבל צריכים לדעת שני דברים. ראשית, פירוש רש"י על מסכת תענית, הרבה סוברים שזה לא מרש"י. מהר"ץ חיות כותב [בתחילת מסכת תענית, ובסוף המסכת האריך בזה], כולם כתבו שהפירוש של מסכת תענית לא מרש"י, אלא כתב אותו תלמיד של רש"י. אנו מביאים זאת כרש"י. החיד"א [בשם הגדולים] מביא בזה חילוקי דעות. הוא כותב, אחרי זמן ראיתי, דמתוך דברי רבינו ישעיה, והריטב"א, ורבינו בצלאל, בחידושיהם למסכת תעניות, נראה בהדיא דפירוש רש"י שלפנינו במסכת תעניות הוא פירוש רש"י ודאי, אלא שמרוב העתקות נפלו כמה טעויות סופר. ישנם כמה טעויות. אם כן, קשה כבר לדייק פה במלים. לכן אולי זאת לא שאלה. ולמעשה, גם 'וסימנך' שכתוב שם בגמ', ישנם כאלה שאינם גורסים זאת. אינני רוצה להיכנס לזה, אבל ישנם שלא גורסים 'וסימנך', כמובא בדקדוקי סופרים. א"כ אפשר לסדר זאת, וממילא זהו סיבה ולא סימן.

אבל חושבני, שפה צריך לצעוק על משהו אחר בכלל. בספר עולה מן המדבר רוצה להגיד, מה שברש"י כתוב, שרב אמר ששואלים גשם עוד יום אחד בגלל שהיה מא"י, אתה יודע למה? כי

מבין מה רש"י אומר, מה הפירוש בגלל שרב בא מא"י? הרי בא"י מתחילים לשאול את הגשמים מליל שביעי במרחשון, ובגולה שואלים מששים, א"כ בגלל שהוא בא מא"י הוא מקדים יום? כך שואל היעב"ץ, וכי מפני שהיה מא"י יקדים זמן השאלה בבבל אם אינה צריכה לכך? נכון שאתה מא"י, אבל עכשיו אתה בגולה. אלא הכי פירושו, הוא אומר פירוש אחר, רב היה דר בסורא, ששם קבע ישיבתו. והיא למעלה יושבת גבוה הרבה מפומבדיתא, ונהרדעא שבה ישיבתו של שמואל וכו', לא ניכנס לכל דבריו. משהו דומה לכך יש גם ברבינו חננאל, וסימנך עילאי בעו מיא וכו', פירוש נהרדעא אתריה דשמואל, והיא גבוהה והם מבקשים מים. וסורא אתריה דרב, והיא לגבי נהרדעא תתאה. והם אינם מבקשים מים, כלומר כיון שהם תחתיים, נקווין המים בהן ומתקיימים אצלם. דהיינו, רב היה בסורא, ושמואל היה בנהרדעא. אלו שתי ערים שעל נהר פרת, אבל יש הבדל ביניהם. נהרדעא ופומבדיתא סמוכות אחת לשנייה. א"כ שמואל היה במקום גבוה, ומקום גבוה צריך גשם. אבל רב היה בסורא שהיא תתאה, דהיינו תחתונה, ולכן הם לא היו צריכים מים.

בתשובה להערה מהקהל: אכן הדבר יוצא פה הפוך, אבל זה בגלל שהוא גורס הפוך. זה נכון. מציינים כבר כמה מפרשים שהיעב"ץ אינו כמו רבינו חננאל, כמו שמישהו הוסיף הערה שם בתוך סוגריים מרובעות. כי למעשה זה הפוך, אבל גם הגירסא שלו הפוכה. הוא אומר, יום ששים כלפני ששים. אבל לפי הגירסא שלהם זה מסתדר. היעב"ץ אמר את הפירוש של רבינו חננאל מדעת עצמו, אבל לפי הגמרא שלנו, וכן במציאות, זה לכאורה הפוך.

בא האדר"ת בספר מגילת סמנים ואומר, במחילת כבודו של היעב"ץ, הקושיא אינה כלום. מה היעב"ץ שואל על רש"י, למה רש"י אומר, בגלל שרב היה מא"י, לכן אמר שיום ששים כלאחר ששים. מה זה קשור? וכי בגלל שאני בא מא"י, אבקש גשם לפני בבל? כעת אתה בבבל.

ולאמיתו של דבר דברי רב אינם נכונים, הוא פשוט לא שם לב שהמציאות השתנתה, א"כ יוצא שפסקנו טעות. לכן ברור כשמש בצהרים כפי שאמרנו.

לגופו של עניין, הלכה למעשה, בודאי שהתקנה נשארה. אינני יודע מה יהיה בימות המשיח, אז יכריעו כל גדולי וצדיקי ישראל, ומשה רבינו והמשיח בראשם, אבל בינתיים ההלכה לא השתנתה, וחייבים לומר ותן טל ומטר מז' במרחשון ולא לפני. אין בכך שום ספק.

מה שכך, יכולה להיות נפק"מ למי שטעה. אבל הדבר אינו קשור למה שהוא אומר. דין זה הוא גם בלי קשר לכך. כתבתי זאת כבר בזמנו, וכן כתבו עוד כמה פוסקים, לגבי מי שטעה ממוצאי שמיני עצרת, ואמר ותן טל ומטר. חשב, אם כבר אומרים 'משיב הרוח ומוריד הגשם', כנראה צריך לומר גם 'ותן טל ומטר'. טעה, לא שם לב. הדין הוא שלא מחזירים אותו. כיון שישנם הרבה ראשונים הסוברים שכך צריך לומר, הרמב"ן והריטב"א, א"כ בדיעבד יש לו על מה לסמוך. אבל הדבר אינו פשוט, כי מהרמב"ם והשו"ע נראה שאין דבר כזה. לכן, מאחר והדבר לא ברור, חושבני שיותר טוב שיחזור בהרהור בלב. יש לנו פתרון, גם בתפילת שמו"ע, לברך בהרהור בלב. אמנם לפי מי שסובר שלא מועיל ברכה בהרהור בלב, אי אפשר לחזור, כי הם יהיו ברכות לבטלה. אבל לשיטתינו, אפשר לחזור בהרהור בלב. כמו שדיברנו כבר כמה פעמים. ועדיף כך, כי לפי משמעות הרמב"ם והשו"ע, הימים שלפני ז' במרחשון דינם כימות הקיץ, כך היתה התקנה, ששביעי במרחשון הוא הגבול. יכול להיות אפילו שיש לזה טעם עפ"י הסוד, אבל לא ניכנס לזה. בכל אופן, בטל הטעם לא בטלה התקנה. הדין נשאר, והדבר מבוסס כפי שאמרנו. ואין סתירה בין הר"ן לערוך השולחן, כי כל אחד אמר לפי מוצא מקומו. זהו "העולה מן המדובר"... וה' ברוך הוא יזכנו.

כך היה המושכל הראשון של רב. זה מה שהוא זכר, כי הוא היה בא"י. עכשיו אתם מבינים את העלבון?! מישהו פה אמר שזה מעליב, ואני אומר שזהו עלבון גדול ועצום. דהיינו, מה שהוא אמר תחילה על חכמי זמנינו, הוא אומר עכשיו גם על רב. זה מה שרב זכר. רב בא מא"י, ובא"י יותר צריכים גשם, לכן אפילו שבא לבל, כבר אינו שם לב למציאות של המקום. מה שהוא אמר, זה לא לפי מציאות המקום. כך הוא כותב. נראה לי, שאסור לכתוב דבר כזה. אבל כך כתוב ומודפס. ובזה הוא מיישב את רש"י מקושיית היעב"ץ, דכיון דרב בא מא"י, והורגל שאין צריך למים כל כך, מושכל ראשון זה הוא שגרם לו לאחר השאלה גם בגולה, שנטיית ליבו היא לפי המושכל הראשון שאין צריך מים כל כך. ואם דברינו כנים, יש בזה סיוע לדברינו, שרוח היא באנוש שצדיק הראשון בריבו, וכל דבר הקודם לחבירו קונה מקומו, ויותר קשה להוציא מחזקה מאשר לעשות חזקה. שמעתם? רב אמר זאת, בגלל שהוא כך זכר מארץ ישראל.

אבל פה אני שואל שאלה, נניח שאפשר לקבל זאת, נניח נניח, אבל שלא יעלה על הדעת כך, על גדולי וחכמי ישראל, ועל רב שאומר איזה דבר הלכה בגלל שהיה פעם בא"י. כי אם זה היה נכון, הייתי מיישב יפה קושיא אחרת. כולם שואלים, וכי רק רב היה מא"י? הלא גם שמואל היה בא"י? שמואל היה אסייה דרבי. הוא הרי התווכח עם רבי יוחנן. אלא מה, שמואל בא לפניו קצת קודם, ואילו רב בא אח"כ. לפי"ז יגיד בעל עולה מן המדבר, ששמואל שכח את א"י יותר מהר מרב. ורב שבא יותר מאוחר, זוכר יותר.

ברם חושבני, שצריכים להפריך זאת בכך, שהרי אם כן, הגמרא פסקה לפי הטעות. לפי דבריו, פסקו דבר טעות. הרי מה בסוף אמרו, הלכתא ששים כלאחר ששים. לפי המהלך שלו, שרב אמר כך רק משום שכך הוא רגיל מא"י, א"כ פסקנו טעות. מה שאנו אומרים אינו נכון. אם רב אמר כן רק מפני שרגיל כך מארץ ישראל,

קטעים מרגשים מתוך ספר "בחירי סגולה" להרה"ג פאיו גראדי שליט"א שיצ"ל בקרוב, על הנעשה בארץ תימן בימינו.

ברצוני לומר עוד דבר אחד קטן, שהתרגשתי ממנו מאד, וחושבני שגם אתם תתרגשו לשמוע זאת. ביקר פה בארץ ישראל ידידנו הרב פאיו גראדי מארה"ב, הוא אחד מהרבנים התימנים האחרונים שעלו מתימן, שמכיר את תימן מהתקופה כשכבר רוב יהדות תימן עזבה את תימן. לא ידענו בבירור מה קורה שם. כעת הוא חיבר ספר בשם בחירי סגולה, וביקש ממנו שאעבור על הספר ואתן לו הסכמה. ברוך ה', ישבתי על הספר, יש בו ממש הרבה דברים חדשים שלא ידענו. יהי רצון שיצא לאור בקרוב. הוא מתאר כיצד מסרו את נפשם על קדושת ה', ובפרט בתקופה שכבר עזבו רוב היהודים את תימן, אלו צרות היו שם, ממש דברים נוראים ואיומים, דברים שממש לא יעלו על הדעת. ולראות איזו אמונה חזקה, איזו יראת שמים וכו'. לא כעת הזמן לכך. א"כ ישבנו עמו וביררנו כל מיני דברים, והתחדשו לנו דברים חדשים רבים.

אנחנו יודעים, שבמשך כל הדורות, היו הרבה שאילצו אותם להתאסלם בעל כרחם. כמה יהודים עלו מתימן לא"י בשנת תש"ט? ו"א שבעים אלף בערך, ו"א שמונים אלף, ו"א תשעים אלף, הכי הרבה. אתם יודעים כמה יהודים יש בתימן שהם מוסלמים למראית עין, ושרוצים לחזור ליהדות? זהו דבר שלא ידעתי. זה ממש חידוש. חשבתי שהם נטמעו ונטמעו. אבל פתאום נודע לי, שישנם אלפי יהודים בתימן שרוצים לחזור ליהדות. פלא עצום.

הוא כותב כך ובפרק מאורעות הזמנים וקורותיהם, שמעתי מפי כמה גויים השוכנים בדרום תימן, כי יש שם קריה שלימה הנקראת אלאסלם, במחוז שֶבִיָה, בואדי עיין. מספר תושבי הקריה למעלה מעשרת אלפים נפש. אנשי הקריה יודעים שהוריהם נהרגו מפני שלא רצו להמיר את דתם. הרגו את הוריהם, והם נשארו ילדים צעירים. בתימן, מי שהוא יתום, מאסלמים אותו

בעל כרחו. ואם לאו, אחת דתו להמית. הם משתגעים על דבר זה. הם הובלו לאיסלם בהכרח, מתוך לחצים נוראים, ועינויים איומים, וגזירות קשות שסבלו לפני כשמונים שנה. מאז ועד היום, אינם מתערבים עם הגויים. עיר שלימה, מתחתנים ביניהם בלבד. ועד היום הם צורפי כסף וזהב, שזה היה אומנות אבותם לפני שהעבירו אותם על דתם, והיא אומנות יהודית. א"כ יש עיר שלימה של עשרת אלפים נפש יהודים, שמוכרחים להיות גויים למראית עין, הם אנוסים, אבל מצד שני הם שומרים שהנישואין יהיו רק בינם לבין עצמם.

הוא ממשיך וכותב כך, גם במחוזות רבים בתימן יש אנשים היודעים בעצמם שהם יהודים, וחשקם ורצונם לחזור לדת משה וישראל. זאת לא ידעתי, שהם רוצים לחזור לדת משה וישראל. אבל אין להם שום אפשרות לחזור. שמות משפחותיהם הם אלמהתדי ואלמוסלמאני. מוסלמאני פירושו שהתאסלם בעל כרחו, ומהתדי זה מי שהתאסלם מרצונו. והוא אומר דבר מפליא, שהגויים רוצים שיישאר להם השם המקורי, ולכן אפילו על החנויות הם כותבים שלט מוסלמאני. דהיינו, זה מי שהתאסלם, ושם המשפחה שלו נשאר כך. אפילו אם היה לו שם משפחה אחר, מעכשיו הוא נקרא משפחת מוסלמאני. א"כ בעצם נשאר זכר שבמקור הוא יהודי. כינויים אלו קובעים רושם בולט ומוחלט לדורות, לדעת את גזעם ומוצאם של אותם נפשות. כי הכינויים האלה לא היו אלא רק למי שהיה יהודי והתאסלם. שמות כאלה זה רק למי שהיה כזה. השמות הללו ניתנים לפי החלטת ראשי הגויים וכו'. והוא אומר כך, מי שמהתדי, או ילד שהעבירו אותו על דתו, היהודים אומרים עליו, זה מומר. והם אומרים מהתדי, אם היה אנוס, הגויים אומרים מוסלמאני, והיהודים אומרים משומד. עושים הבדל בין מומר שהוא מרצון, לבין משומד שזה בהכרח. [צ"ע אם זה מדויק, אבל עכ"פ כך זה מורגל אצלם, לחלק בין מומר לבין משומד].

זאת הגויים תמיד היו מעלימים את המציאות הזאת, בכדי להשפילם. בלב שלהם הם יודעים זאת, והדברים אפי' רשומים אצלם, אבל כלפי חוץ הם לא ישבחו את היהודים. אינם מזכירים את הכשרונות של היהודים אפילו בספרים, כדי שלא יהיה זיכרון טוב ליהודים. שלא ישאר זכר ליהדות.

כעת תשמעו, מטעם זה, כדי שלא ישאר זכר ליהדות, אחרי שנסעו רוב היהודים מתימן, החריבו הגויים את בתי הכנסת שהיו בצנעא, צעדה, רצאבה, אלבידא, עמראן, שרעב וכו'. כשקראתי את הקטע הזה, התחלתי לבכות. פה נעצרתי. אני רציתי לבקש ממנו, מאחר ואני מכין לדפוס בעה"ת את ספר "אור הנר", הכתבים של אבא מארי זצ"ל, רציתי לכתוב על תולדות העיר רצאבה, ולזכר בתי הכנסת שהיו שם אמרתי שאבקש ממנו להשיג לי כמה תמונות משם. ופתאום אני קורא פה, שהכל נחרב, רח"ל. מרוב שנאתם, החריבו את בתי הכנסת. שאלתי אותו על כך, והוא אמר לי, אכן נכנסתי לעיר רצאבה, שאלתי שם את הגויים, איפה השכונה של היהודים? האם יש משהו זכר ליהודים? אמרו לי, הזקנים סיפרו לנו שפעם היו פה יהודים. הוא שאל אותם, יש עוד משהו? אמרו לו, לא. הכל נחרב. כלום כבר אינו קיים.

הוא סיפר שהוא שאל גם בעיר צנעא, ביהכ"נ בית צאלח, בית הכנסת אלשיך, ביהכ"נ אלאוסטא, כל בתי הכנסת כבר אינם קיימים. החריבו את הכל. אמנם ישנם עדיין כמה בתים של יהודים חשובים, בתים של עשירים, שהם משתמשים בהם, אותם הם השאירו לא מפני זיכרון, אלא מפני שהם אינם מסוגלים לבנות בתים נהדרים ומסודרים כמו אומנות היהודים, לכן הם השאירו זאת. אבל הוא אומר, אפילו קאע אליהוד [שכונת היהודים] בצנעא, כבר לא קיים. אפילו את השם שינו, כדי שלא יזכרו בזה, כיום הם אומרים קאע אלעולפי. היום זה כבר במרכז צנעא, הרי הרחיבו מאז את העיר, היום השכונה של היהודים היא במרכז, לא בצד כמו

עכשיו תשמעו מה הוא כותב אחרי כן, זה דבר יותר מעניין, חוקרים תימניים ערביים אמרו, שיש בתימן למעלה מארבע מאות אלף נפש, שיודעים בעצמם שהם יהודים, ממשפחות כהנים לויים וישראלים. וברצונם לחזור למוצאם ולגזעם ולשרשם, לדת משה וישראל. אני חושב שבינתיים עדיף שישארו שם. כי אם הם יבואו לפה, הם רח"ל ישתמדו פה... אולי בינתיים כדאי להם לחכות... העיקר שהם אנוסים. הרי אם הם יגידו שהם רוצים להיות יהודים, אי אפשר להציל אותם, כי תהיה מלחמה. אבל אין ביכלתם לחזור בגלל הגויים אשר סביבותם. ויש אומרים, ששליש מתושבי תימן הם מגזע יהודים. אתם שומעים? מדברים על כל הדורות, מאז אותו משוגע. אבל הם, כבר אינם יודעים מאין הם, אבל ישנם ארבע מאות אלף שכן יודעים. אשר הועברו על דתם שלא מרצונם במשך הדורות. בשנת תשס"ו עשו מפקד תושבים בתימן, ומצאו שיש שם 24 מליון איש. תעשו חשבון, שלישי מ-24 מליון, זה שמונה מליון. מספר לי הרב פאיו גראדי, דרך אגב פאיו נקרא ע"ש מארי פאיו, יש בשירה של שבת, יא פאיו אלעלמה, אבל חושבני דרך רמז שזה כמו רבי שמעון בן פאיו. דהיינו זהו יהודי יקר מפז ומפנינים. שאלתי אותו הרבה שאלות, ביררתי אצלו הרבה דברים, אולי בהזדמנות אחרת אספר לכם. בקיצור התברר, שהמוסלמאנים האלה מתחתנים רק בינם לבין עצמם, ולפעמים הם זוכרים איזה פסוקים, זוכרים מה למדו אצל המארי כשהיו ילדים. הוא אומר, שפעם בא אחד כזה, ראה איזה יהודי שמתפלל ערבית, והתחיל לבכות. התרגש כל כך, ממש בכה, כששמע את תפילת ערבית. דהיינו יש להם עוד קשר רגשי ליהדות.

בהמשך הוא מביא, ונסיים בנקודה הזאת, שבעצם מרוב שנאת הגויים ליהודים, אינם רוצים להשאיר שום זכר ושם ליהדות שהיתה בתימן. הוא אומר, במשך אלפי שנים, כמה שהיהודים העלו את רמת היצירה והמלאכה, וחיו באמת ואמונה וביושר עם השכנים, לא מרדו בהם, בכל

שהיה בעבר. כבר יש שם בנקים, ובתים אפילו של חמש עשרה קומות. אבל כל מה שהיה קודם, נעלם. אולי יש איזו סימטא, שהבעלים לא רצו להחריבה, אבל הרוב אינו קיים עוד. אבל בסופו של דבר אמרתי לעצמי, טוב, החריבו את בתי הכנסת, הרי כבר אמרו חז"ל עתידים בתי כנסיות שבבל שייקבעו בא"י. וכי מה נעשה עם בית כנסת שמה? ב"ה בנינו פה בא"י בתי כנסיות, ויש פה בית כנסת ובית מדרש פעולת צדיק, ויש עוד בתי מדרשות ב"ה וברוך שמו. א"כ מה אנחנו צריכים את ארץ העמים, ארץ הטמאה בטומאת ארץ העמים. זה שלהם, ושישאר להם. אבל בסוף, כפי שאמרנו, חז"ל הודיעונו כי ארץ ישראל תתפשט לכל העולם. אבל אז כנראה כבר תהיה רוח חדשה, לב חדש ורוח חדשה, אחרי שתתבער הטומאה מן הארץ. ה' ברוך הוא יזכנו, וימלא כל משאלות ליבנו לטובה, אכי"ר.

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה, נערך והגה לפי הבנת השומע. השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה. פרטים בטלפון: 050-4140741

תפילת שחרית

בשעה 6:00 בבוקר בדיוק

בבית המדרש "פעולת צדיק"

רח' המכללה (מהרי"ץ) 4, פינת רח' בירנבוים, ב"ב.

בהשתתפות מרן הגאון שליט"א.

ניתן להצטרף למסגרת "כולל שחרית"

הכולל לימוד של חצי שעה לאחר התפילה.

מילגה תינתן למתאימים.

פרטים אצל הרב יואב חלא יצ"ו, טל': 052-7669437.

ויה"ר שיתקבלו תפילותינו ברצון, אכי"ר.

אור חדש נגה והאיר

בהגלות ספר "אור ההלכה" במהדורא מחודשת
עם הרבה הוספות ומאות תמונות חדשות!

הפצה ראשית: 02-6420535